

REZOLUCJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (UE) 2024/2359

z dnia 11 kwietnia 2024 r.

zawierająca uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Ekologicznego Lotnictwa za rok budżetowy 2022

PARLAMENT EUROPEJSKI,

- uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Ekologicznego Lotnictwa za rok budżetowy 2022,
 - uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Transportu i Turystyki,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0087/2024),
- A. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Ekologicznego Lotnictwa („Wspólne Przedsięwzięcie”) z siedzibą w Brukseli zostało ustanowione w listopadzie 2021 r. na mocy rozporządzenia (UE) 2021/2085⁽¹⁾ („jednolity akt podstawowy”) w ramach programu „Horyzont Europa” na okres kończący się 31 grudnia 2031 r.; mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie zastąpiło Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Wspólnej Inicjatywy Technologicznej w zakresie Aeronautyki, utworzone w grudniu 2007 r. w ramach siódmego programu ramowego w zakresie badań na okres dziesięciu lat⁽²⁾ (Czyste Niebo 1) i przedłużone w maju 2014 r. w ramach programu „Horyzont 2020” na okres do 31 grudnia 2024 r.⁽³⁾ (Czyste niebo 2);
- B. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie to partnerstwo publiczno-prywatne ukierunkowane na badania naukowe i innowacje na rzecz transformacji lotnictwa w kierunku zrównoważonej i neutralnej dla klimatu przyszłości;
- C. mając na uwadze, że członkami założycielami Wspólnego Przedsięwzięcia są Unia, reprezentowana przez Komisję, oraz organizacje z branży lotniczej wymienione w załączniku I do jednolitego aktu podstawowego; mając na uwadze, że ponadto do Wspólnego Przedsięwzięcia należą członkowie stowarzyszeni wyłonieni w drodze zaproszeń do wyrażenia zainteresowania;
- D. mając na uwadze, że aby zwiększyć przejrzystość, Wspólne Przedsięwzięcie powinno ujawniać w swoich rocznych sprawozdaniach finansowych istotne informacje dotyczące wkładów członków na poziomie programu; mając na uwadze, że w odniesieniu do każdego programu, w którym uczestniczy, Wspólne Przedsięwzięcie powinno przedstawiać w podziale na kategorie członków do końca roku wszystkie istotne informacje, w tym obowiązujące wartości docelowe dotyczące wkładów ustalone dla danego programu, wysokość otrzymanych wkładów oraz wysokość zobowiązań prawnych w tym zakresie; mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie powinno nadal zwiększać przejrzystość;

Zarządzanie budżetem i finansami

1. zauważa, że według sprawozdania Trybunału Obrachunkowego („sprawozdania Trybunału”) roczne sprawozdanie finansowe Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy zakończony 31 grudnia 2022 r. przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach jego sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2022 r. oraz wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany w aktywach netto za zakończony w tym dniu rok budżetowy, zgodnie z przepisami regulaminu finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia i z regułami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji; zauważa, że transakcje leżące u podstaw rozliczeń są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach;
2. pochwała uruchomienie programu „Ekologiczne Lotnictwo” w 2022 r. oraz rolę Wspólnego Przedsięwzięcia w opracowywaniu innowacyjnych technologii mających na celu ograniczenie emisji i hałasu ze statków powietrznych;
3. odnotowuje, że całkowity dostępny budżet Wspólnego Przedsięwzięcia na rok 2022 (obejmujący ponownie ujęte w budżecie niewykorzystane środki z poprzednich lat, dochody przeznaczone na określony cel i realokacje na następny rok) obejmował środki na zobowiązania w wysokości 411,2 mln EUR (w porównaniu z 182,6 mln EUR w 2021 r.) oraz środki na płatności w wysokości 415,3 mln EUR (w porównaniu z 189,9 mln EUR w 2021 r.);
4. zauważa, że zmiany w wysokości budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia wynikają w dużej mierze z tego, na jakim etapie wdrażania są w danym roku wieloletnie programy w dziedzinie badań naukowych i innowacji; odnotowuje, że w 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie rozpoczęło realizację programu „Horyzont Europa”, w związku z czym budżet na 2022 r. obejmuje budżet zobowiązań w ramach pierwszych zaproszeń do udziału w programie „Horyzont Europa” zaplanowanych na 2022 r. oraz budżet płatności z tytułu powiązanych płatności zaliczkowych;

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2021/2085 z dnia 19 listopada 2021 r. ustanawiające wspólne przedsięwzięcia w ramach programu „Horyzont Europa” oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 219/2007, (UE) nr 557/2014, (UE) nr 558/2014, (UE) nr 559/2014, (UE) nr 560/2014, (UE) nr 561/2014 i (UE) nr 642/2014 (Dz.U. L 427 z 30.11.2021, s. 17).

⁽²⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 71/2008 z dnia 20 grudnia 2007 r. ustanawiające wspólne przedsiębiorstwo „Czyste niebo” (Dz.U. L 30 z 4.2.2008, s. 1).

⁽³⁾ Rozporządzenie Rady (UE) nr 558/2014 z dnia 6 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia Wspólnego Przedsięwzięcia „Czyste Niebo 2” (Dz.U. L 169 z 7.6.2014, s. 77).

5. zauważa, że w sprawozdaniu finansowym Wspólnego Przedsięwzięcia za 2022 r. występują znaczne różnice, jeśli chodzi o kwoty wkładów uznanych w przypadku poszczególnych kategorii członków (Unia, członkowie prywatni); zwraca uwagę, że różnice te wynikają z faktu, że wkłady pieniężne wnoszone przez Unię są zatwierdzane i uznawane w momencie wypłacenia środków Wspólnemu Przedsięwzięciu na początku wdrażania projektu, natomiast wkłady rzeczowe uczestników są uznawane dopiero po zatwierdzeniu kosztów poniesionych i zgłoszonych w ramach realizacji projektu; wzywa Wspólne Przedsięwzięcie do wyeliminowania rozbieżności między uznaną kwotą wkładów pieniężnych a kwotą wkładów rzeczowych przez dostarczanie informacji na temat zobowiązań prawnych członków Wspólnego Przedsięwzięcia na koniec roku; z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Wspólnego Przedsięwzięcia do pełnego zajęcia się tą kwestią w rocznym sprawozdaniu finansowym za przyszły rok;
6. zauważa, że na koniec 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie zaciągnęło zobowiązania w wysokości 1 716 mln EUR na poczet podpisanych umów o udzielenie dotacji w ramach programu „Horyzont 2020”, wykorzystując w całości maksymalną kwotę wkładu Unii na rzecz działalności operacyjnej, oraz że około 70,1 mln EUR z tej kwoty objętej zobowiązaniami (tj. 4,1 %) pozostaje do wypłaty w nadchodzących latach na projekty, które nie zostały jeszcze ukończone; zauważa także, że członkowie prywatni zobowiązali się przekazać wkłady rzeczowe z tytułu działalności operacyjnej Wspólnego Przedsięwzięcia na poziomie 968,3 mln EUR oraz wkłady rzeczowe z tytułu działalności dodatkowej na poziomie 1 223,1 mln EUR, co odpowiada 101,6 % minimalnej wartości docelowej w wysokości 2 154,9 mln EUR; zauważa ponadto, że te kwoty objęte zobowiązaniami zostały w całości zgłoszone na koniec 2022 r.;
7. zauważa, że jeśli chodzi o działania w ramach programu „Horyzont 2020”, Wspólne Przedsięwzięcie nie uzyskało żadnych nowych środków na zobowiązania z tytułu działalności operacyjnej, ponieważ ostatnie ogłoszone przez nie zaproszenie do składania wniosków zamknięto z końcem 2020 r.; zauważa, że wskaźnik wykorzystania środków na płatności z tytułu działalności operacyjnej wyniósł 78 % (w porównaniu z 2021 r.: 83 %);
8. zauważa, że działania techniczne w ramach wielu trwających projektów z programu „Horyzont 2020” opóźniły się lub zostały ograniczone ze względu na pandemię COVID-19 i wojnę napastniczą przeciwko Ukrainie, w związku z czym w projektach tych wprowadzono zmiany lub przedłużono je, a płatności końcowe przełożono na 2023 r.;
9. w odniesieniu do programu „Horyzont Europa” zauważa, że w 2022 r. Komisja wniosła wkłady pieniężne w wysokości 178 mln EUR oraz że Wspólne Przedsięwzięcie prawie w pełni wykorzystało wkład na rzecz działalności operacyjnej w wysokości 176 mln EUR na płatności zaliczkowe związane z pierwszymi umowami o udzielenie dotacji zawartymi w ramach tego programu;
10. zauważa, że na koniec 2022 r. wskaźnik wykonania budżetu na płatności administracyjne Wspólnego Przedsięwzięcia (tytuł 2) był na niskim poziomie 54 %; zauważa, że w sprawozdaniu Wspólnego Przedsięwzięcia z zarządzania budżetem i finansami poinformowano, że ten niski wynik był spowodowany przez usługi informatyczne i komunikacyjne świadczone w ostatnim kwartale 2022 r., które miały zostać opłacone w 2023 r., oraz niższe koszty usług świadczonych przez Komisję;

Zamówienia i personel

11. zauważa, na podstawie skonsolidowanego rocznego sprawozdania z działalności Wspólnego Przedsięwzięcia za 2022 r., że w 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie opublikowało dwie otwarte procedury przetargowe, z których pierwsza została ogłoszona w celu zaspokojenia własnych potrzeb, a druga w imieniu sześciu wspólnych przedsięwzięć jako międzyinstytucjonalne zaproszenie do składania ofert (zarządzane usługi informatyczne); odnotowuje ponadto, że na początku 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie przyznało i podpisało jedenaście międzyinstytucjonalnych umów ramowych o świadczenie usług w dziedzinie komunikacji w wyniku międzyinstytucjonalnej otwartej procedury przetargowej ogłoszonej w imieniu trzech wspólnych przedsięwzięć w 2021 r.;
12. przyjmuje z zadowoleniem, że Wspólne Przedsięwzięcie ogłosiło pierwsze otwarte zaproszenie do składania wniosków, w wyniku którego zawarto 19 umów o udzielenie dotacji do końca roku w łącznej wysokości 654 mln EUR, dotyczących trzech następujących głównych aspektów: hybrydowe elektryczne regionalne statki powietrzne, statki powietrzne z napędem wodorowym oraz ultrawydajne statki powietrzne krótkiego i średniego zasięgu; zaproszenie do składania wniosków dotyczyło 14 tematów obejmujących 13 działań innowacyjnych i jedno działanie wspierające koordynację; ogółem w 24 różnych krajach wybrano 244 uczestników;
13. z zadowoleniem przyjmuje 20 projektów mających na celu ukierunkowanie lotnictwa na zrównoważoną przyszłość; zauważa, że zaproszenie do składania wniosków zdołało przyciągnąć szeroką gamę partnerów publicznych i prywatnych, ośrodków badawczych i środowisk akademickich poszukujących skutecznych rozwiązań, które mogą zapewnić zrównoważone samoloty i przyszłość lotnictwa neutralnego dla klimatu; na cel ten przeznaczono budżet w wysokości 654 mln EUR w formie dotacji unijnych;
14. zauważa, że plan zatrudnienia Wspólnego Przedsięwzięcia na 2022 r. obejmował łącznie 44 pracowników statutowych (pracowników zatrudnionych na czas określony, pracowników kontraktowych i oddelegowanych ekspertów krajowych), przy czym na koniec 2022 r. obsadzonych było 40 stanowisk; zauważa, że dwa stanowiska oddelegowanego eksperta krajowego nie zostały obsadzone, ponieważ plan zatrudnienia na 2023 r. przewiduje jedynie 41 stanowisk i żadnych oddelegowanych ekspertów krajowych;

Systemy zarządzania i kontroli

15. zauważa, że jeśli chodzi o wydatki w ramach programów „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”, audyty ex post przeprowadziła Wspólna Służba Audytu Dyrekcji Generalnej ds. Badań Naukowych i Innowacji (DG RTD) Komisji; zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie poinformowało o reprezentatywnym poziomie błędu wynoszącym 1,6 % i poziomie błędu rezydualnego sięgającym 0,4 % ⁽⁴⁾ w wydatkach w ramach programu „Horyzont 2020” (rozliczenia i płatności końcowe) oraz że w przypadku programu „Horyzont Europa” nie przeprowadzono dotychczas audytów ex post, ponieważ pierwsze płatności okresowe są planowane dopiero na 2024 r.;
16. odnotowuje, że w ramach oceny mechanizmów kontroli mających zastosowanie do płatności z tytułu działalności operacyjnej Wspólnego Przedsięwzięcia Trybunał zbadał losowo dobraną próbę płatności z programu „Horyzont 2020” dokonanych w 2022 r. na poziomie beneficjentów końcowych ⁽⁵⁾; zauważa, że w jednym przypadku Trybunał wykrył i skwantyfikował poważny błąd wynikający z zawyżenia kosztów osobowych, spowodowany tym, że beneficjent złożył deklarację kosztów na podstawie kosztów osobowych przewidzianych w budżecie;
17. z zadowoleniem przyjmuje, że na koniec 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie opracowało i wdrożyło całościowe podejście do kontroli ex ante oparte na analizie ryzyka zgodnie z wytycznymi Wspólnego Centrum Wdrażania Dyrekcji Generalnej Komisji ds. Badań Naukowych i Innowacji, z uwzględnieniem ryzyka szczególnego dla Wspólnego Przedsięwzięcia; zauważa, że w tym celu Wspólne Przedsięwzięcie określiło najistotniejsze kryteria ryzyka i na ich podstawie opracowało podejście do monitorowania oparte na analizie ryzyka; zauważa, że podejście to umożliwiło Wspólnemu Przedsięwzięciu ocenienie poziomu ryzyka dla każdego projektu i każdego beneficjenta na głównych etapach realizacji projektu, takich jak przygotowanie umowy o udzielenie dotacji, aktualizacja umowy o udzielenie dotacji, sporządzanie sprawozdań i płatność; zauważa, że w tym względzie Wspólne Przedsięwzięcie opracowało również wewnętrzne wytyczne oraz przeszkoliło swoich pracowników i przygotowało dla nich wytyczne dotyczące właściwego stosowania i spójnego wdrażania podejścia;
18. zauważa, że przeprowadzona przez Trybunał szczegółowa analiza próby spraw objętych wzmocnionym monitorowaniem we Wspólnym Przedsięwzięciu wykazała szereg uchybień, które uniemożliwiły ich skuteczne i efektywne monitorowanie; zauważa, że po upływie ustalonego terminu nie ustawiono ani nie anulowano oznaczenia wzmocnionego monitorowania, a urzędnik nie ocenił ponownie poziomu ryzyka po przeprowadzeniu działań kontrolnych;
19. zgadza się z Trybunałem, że Wspólne Przedsięwzięcie powinno zadbać o to, aby wszystkim działaniom w zakresie wzmocnionego monitorowania towarzyszyły konkretne działania kontrolne ukierunkowane na wykryte rodzaje ryzyka oraz aby we wcześniej ustalonym terminie podjęte zostały stosowne działania następcze;
20. podobnie jak Trybunał podkreśla, że przy wdrażaniu programu „Horyzont Europa” wzrosło znaczenie stosowania przez Wspólne Przedsięwzięcie podejścia do zarządzania dotacjami opartego na analizie ryzyka szczególnego;
21. podkreśla, że w związku z programem „Horyzont Europa” struktura beneficjentów lub projektów Wspólnego Przedsięwzięcia znacznie się zmienia, na przykład zwiększyła się liczba małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), nowych podmiotów i większych konsorcjów, a w odniesieniu do działań w ramach programu „Horyzont Europa” wprowadzono wymóg stosowania wyłącznie otwartych procedur zaproszeń do składania wniosków, w związku z czym czynniki ryzyka zidentyfikowane w poprzednich programach mogą nie mieć już znaczenia i mogą pojawić się nowe czynniki ryzyka;
22. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że we wrześniu 2022 r. wspólne przedsięwzięcie stało się członkiem założycielem Sojuszu na rzecz Lotnictwa Bezemisijnego (AZEA), który skupia publiczne i prywatne podmioty sektora lotniczego wspierające wprowadzenie statków powietrznych z napędem wodorowym i elektrycznym;
23. zauważa, że program Czyste Niebo 2 wszedł w fazę realizacji, i uznaje zwiększone obciążenie pracą w 2022 r. ze względu na jednoczesne zarządzanie wieloma projektami Czyste Niebo 2 i uruchomienie programu na rzecz ekologicznego lotnictwa;
24. zauważa, że według niezależnego badania szacowana korzyść społeczno-ekonomiczna dla Europy wynikająca z programu „Czyste Niebo 2” wynosi 8,6 mld EUR; podkreśla również wyniki badania, zgodnie z którymi strategiczny program badań i innowacji w ramach programu na rzecz ekologicznego lotnictwa jest zarówno „odporny”, jak i „odpowiedni do zamierzonego celu”; zwraca uwagę, że miałyby to zastosowanie nawet w wielu możliwych scenariuszach ekonomicznych, potencjalnym rozwoju wydarzeń i zmianach strukturalnych w systemie lotnictwa;
25. apeluje o rozszerzenie i sprzyjanie integracji łańcuchów wartości związanych z badaniami naukowymi i innowacjami w obszarze lotnictwa neutralnego dla klimatu, w tym integracji środowisk akademickich, organizacji badawczych, przedstawicieli przemysłu oraz MŚP, co pozwoli czerpać korzyści z synergii z programami krajowymi i europejskimi, ułatwiając przy tym upowszechnianie umiejętności związanych z przemysłem w całym łańcuchu wartości;

⁽⁴⁾ Skonsolidowane roczne sprawozdanie z działalności Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Ekologicznego Lotnictwa za 2022 r., rozdział 4.1.1.

⁽⁵⁾ W przypadku transakcji płatniczych z tytułu umów o udzielenie dotacji skontrolowanych u beneficjentów próg, powyżej którego zgłasza się błędy kwantyfikowalne, wynosi 1 % kosztów objętych kontrolą.

Monitorowanie działań podjętych w związku z uwagami z ubiegłych lat

26. zauważa, że przedstawione w specjalnych sprawozdaniach rocznych dotyczących wspólnych przedsięwzięć uwagi są w rzeczywistości zaleceniami bez określonego terminu realizacji ze strony Trybunału Obrachunkowego; zauważa, że Trybunał Obrachunkowy podejmuje działania następcze w związku z tymi uwagami, oceniając ich status jako „otwarte” lub „zamknięte”;
 27. zauważa, że spośród trzech uwag Trybunału (jednej dotyczącej 2020 r. i dwóch dotyczących 2022 r.) dwie są zamknięte; zauważa, że uwaga otwarta dotyczyła korzystania z usług pracowników tymczasowych, co Wspólne Przedsięwzięcie wyjaśniło ograniczeniem liczby pracowników stałych w planie zatrudnienia oraz wyjątkowym obciążeniem pracą spowodowanym jednoczesnym wdrażaniem programów „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”.
-